

цільових установок промислового підприємства, а створення такої системи управління ризиками, при якій основною метою було б формування умов неможливості виникнення ризиків. Оскільки традиційний підхід до управління маркетинговими ризиками подібний до «виробництва» ризиків, існує необхідність кардинальної зміни існуючої практики.

Подібна система, що побудована на неухильному дотриманні принципу проактивності, покликана ліквідувати не чинники невизначеності, а можливість появи таких чинників. Сучасні умови функціонування промислових підприємств пред'являють високі вимоги до системи управління ризиками. Ця система повинна генерувати нові перспективні ідеї щодо управління ризиками, з урахуванням специфічних особливостей підприємств, що вимагає серйозного наукового обґрунтування, перегляду сприйняття категорії «ризик», вдосконалення механізму управління маркетинговими ризиками та його наповнення актуальним сучасним інструментарієм.

Список використаних джерел:

1. Іванов Ю.Б. Зниження маркетингових ризиків промислових підприємств на засадах управління поведінкою споживачів / Ю.Б. Іванов // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 4 (9). – С. 52-57.
2. Marketing metrics: The Definitive Guide to Measuring Marketing Performance. – Pearson Education, 2010. – 414 p.

Сабецька Т.І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін

Сабецький В.Б.

магістр

Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту

Тернопільського національного економічного університету

м. Івано-Франківськ, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Наукові вчення про безпеку мають коріння ще зі стародавніх часів. Так, відомий вчений Платон у трактаті “Держава” говорив про те, що економічна безпека насамперед пов’язана з відсутністю надлишкових ресурсів у державі, адже надлишок економічних ресурсів спонукає до збільшення споживання, що у свою чергу спричиняє різного роду конфлікти та війни. Слово “безпека” перекладається з грецької як “володіти ситуацією”. Термін “security”, яким позначають безпеку у західноєвропейських мовах, походить із древньолатинського “securitas”; у релігійній доктрині Стародавнього Риму навіть було відведено місце для богині безпеки.

У сучасному історичному вимірі термін “економічна безпека” пов’язується з початком ХХ ст. І хоча Перша світова війна переконливо довела необхідність забезпечення політичної й економічної безпеки на національному рівні, термін “економічна безпека” вперше прозвучав у промові Ф.Д. Рузвельта, де політик наголошував на необхідності гарантування економічної безпеки як на рівні окремого індивіда і малого бізнесу, так і на рівні держави загалом.

Глобалізаційні процеси кінця ХХ – початку ХХІ ст. стали поштовхом до переходу проблем безпеки на вищий рівень й довели необхідність та актуальність стратегічного планування економічної безпеки підприємства як невід’ємної складової системи стратегічного управління.

Як свідчить аналіз наукових джерел, протягом останнього десятиліття спостерігається посилена зацікавленість вітчизняних науковців питаннями, пов’язаними формуванням стратегії економічної безпеки підприємства. Так, автор Діденко Є.О. виокремлює поняття “стратегія безпечного розвитку”, трактуючи його як “комплексну програму дій, що визначає пріоритетні напрями господарювання у процесі виникнення загроз діяльності підприємства та необхідні ресурси для їх попередження, а у разі неможливості – формування умов для мінімізації результатів їх впливу” [2].

Автори О.О. Фальченко та Ю.С. Глушач вважають, що “стратегія економічної безпеки – це економічна система забезпечення економічної безпеки підприємства в довгостроковому періоді, що являє собою сукупність приватних взаємоузгоджених складових, які об’єднує єдина глобальна мета – досягнення рівня економічного прибутку” [5, с. 158].

На думку О.І. Захарова, “стратегічне планування системи економічної безпеки включає в себе сукупність основоположних поглядів та ідей на розвиток системи економічної безпеки підприємства з урахуванням можливої трансформації існуючих та появи нових небезпек і загроз для його діяльності та економічної безпеки у найближчій та віддаленій перспективах” [3]. Автор І.С. Нагорняк під стратегією забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства розуміє “довгостроковий якісно визначений напрям розвитку, спрямований на забезпечення програмного рівня безпеки функціонування підприємства” [4, с. 124].

Спираючись на визначення різних авторів, під стратегією економічної безпеки підприємства будемо розуміти комплексну, орієнтовану на тривалу перспективу цілісну концепцію сталого й безпечного розвитку підприємства на основі побудови адекватної й ефективної системи економічної безпеки, яка здатна вчасно реагувати на будь-які загрози й небезпеки, максимально нівелюючи їх негативний вплив на підприємство.

Процес формування ефективної стратегії економічної безпеки на кожному підприємстві має індивідуальний характер, ґрунтується на чітко визначених засадах і здійснюється за певною методикою. Опрацювання наукових джерел, зокрема [1, с. 113-114] дозволяє виокремити спільні, єдині для всіх принципи стратегічного планування економічної безпеки бізнесу:

1. Принцип ефективності й доцільності (efficiency and expediency) полягає в тому, що ефективність стратегічного планування економічної безпеки повинна бути значно вищою, ніж її вартість, а заходи – обґрунтованими.

2. Принцип системності і координації (consistency and coordination) передбачає, що стратегічним плануванням повинні бути охоплені усі складові економічної безпеки: фінансова, кадрова, технологічна, правова, інформаційна, екологічна, силова; а система економічної безпеки організована за принципом централізованого управління та ефективної взаємодії підрозділів підприємства між собою та з державними, недержавними й правоохоронними органами.

3. Принцип самостійності і відповідальності (autonomy and responsibility) полягає в тому, що відповідальність за економічну безпеку господарюючого суб'єкта покладена на відповідний функціональний підрозділ, який, до слова, володіє значною автономією у прийнятті важливих “безпекових” рішень.

4. Принцип плановості та динамічності (planned character and dynamism) означає, що стратегічне планування економічної безпеки має бути динамічним, здійснюватися з огляду на мінливість зовнішнього і внутрішнього середовища, й попри все бути плановим, своєчасним, превентивним та безперервним.

5. Принцип законності (legality) передбачає, що стратегічне планування економічної безпеки підприємства має здійснюватися в рамках правового поля на засадах законності та правової свідомості.

Процес формування стратегії економічної безпеки посідає важливе місце в системі стратегічного планування діяльності підприємства й відіграє важливу роль у забезпеченні ефективності його функціонування та сталого розвитку в умовах ринку. Зокрема стратегія економічної безпеки:

- сприяє реалізації довгострокових цілей і завдань соціально-економічного розвитку підприємства загалом і його структурних підрозділів;

- дозволяє дати реальну оцінку економічного потенціалу підприємства, забезпечуючи максимальне використання його виробничих ресурсів;

- сприяє виробленню дієвої методики діагностики рівня поточної економічної безпеки підприємства, побудові системи ключових індикаторів оцінки його фінансово-економічного стану, а також засобів моніторингу й ідентифікації будь-яких зовнішніх загроз;

- сприяє пошуку та використанню перспективних інвестиційних можливостей, які виникають в рамках розвитку ринкового оточення;

- дозволяє спрогнозувати можливі варіанти розвитку незалежних від підприємства зовнішніх факторів, а також мінімізувати їх негативний вплив на діяльність підприємства;

- завдяки використанню порівняльного аналізу дозволяє виявити економічні переваги даного підприємства порівняно з конкурентами;

- сприяє побудові тісного взаємозв'язку між стратегічним, поточним та оперативним управлінням системою економічної безпеки підприємства;

- сприяє формуванню відповідної філософії поведінки і корпоративної культури щодо захисту економічних інтересів підприємства від різних загроз.

- є поштовхом до удосконалення організаційної структури управління і створення сприятливого психологічного клімату на підприємстві.

Очевидно, що вдало продумана й ефективно реалізована стратегія економічної безпеки підприємства відіграє значну роль у забезпеченні стабільної діяльності й сприяє розвитку бізнесу сьогодні і у віддаленій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Данченко О.Б., Поскрипко Ю.А., Занора В.О. Стратегічне управління у сфері фінансово-економічної безпеки підприємства: методичні положення щодо забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 112-116.
2. Діденко Є.О. Управління економічною безпекою підприємства на основі формування стратегії його безпечного розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 5 (168).
3. Захаров О.І. Стратегія економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2012. № 2. С. 272-282.
4. Нагорняк І.С. Стратегічне управління забезпеченням соціально-економічної безпеки підприємств. *Сучасні соціально-економічні проблеми теорії та практики розвитку економічних систем* : колективна монографія. Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2016. С. 117-128.
5. Фальченко О.О., Глушач Ю.С. Стратегія забезпечення економічної безпеки підприємств. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер. "Технічний прогрес та ефективність виробництва"*. 2013. № 66. С. 157-160.